

Ohjelmointikielten periaatteet 2013

Jari Koskinen, Hansi Keijonen, Eero Laine

30. tammikuuta 2013

Sisältö

1	D-ohjelmointikieli	3
2	Erlang-ohjelmointikieli	4
3	Kielten alkiorakenteen vertailu	5
3.1	D-kielen alkiorakenteen vertailua	5
3.2	Erlangin alkiorakenne	7
3.3	Esimerkkejä ohjelmakoodista	8
3.4	Ratkaisujen vertailua	9
4	Kielten syntaksi spesifikaatioissa	9
5	Yhtenveto	9

1 D-ohjelmointikieli

D-ohjelmointikieli on C/C++-kielten pohjalta kehitetty, ja sen pääasiallisena kehittäjänä on alusta lähtien toiminut ohjelmointikielten kääntäjiin erikoistunut Walter Bright. Kehitystyö on alkanut vuonna 1999 ja ensimmäinen julkaisu kääntäjästä on tehty vuonna 2001 Brightin omistaman yhtiön Digital Marsin toimesta. Ensimmäinen vakiintunut versio 1.0 julkaistiin kuitenkin vasta vuonna 2007. D-kielen nykyinen versio on 2.0, ja kielen kehitys jatkuu edelleen. Mukaan on myös liittynyt useita kehittäjiä Brightin rinnalle. Version 2.0 pohjalta on julkaistu vuonna 2010 Andrei Alexandrescun kirjoittama kirja *The D Programming Language*, jonka myötä version voidaan katsoa vakiintuneen.

Versio 1.0 kattoi imperatiivisen paradigman, oliopohjaisen paradigman ja metaohjelmointiparadigman. Versio 2.0 toi mukanaan tuen funktionaaliselle ohjelmoinnille ja aktorimallin rinnakkaisohjelmointiin. Tässä kirjoituksessa käsitellään kielen versiota 2.0. Kieli sisältää paljon uudistuksia, jotka ovat parannuksia C/C++-kieliin tai muiden kielten, kuten C#:n ja Javan hyödylliseksi havaittuja ominaisuuksia. Samalla kielestä on pyritty jättämään pois C/C++-kielten taaksepäin yhteensopivuuden asettamia rajoitteita.

D on moniparadigmainen, oliopohjainen ja imperatiivinen ohjelmointikieli. D tarjoaa tuen myös funktionaaliselle ja metaohjelmoinnille. D:llä kirjoitetut ohjelmat käännetään käännös- ja linkitysvaiheen kautta kohdeympäristön konekielelle. Ohjelmoijalla on täysi pääsy laitetasolle, joten D soveltuu myös käyttöjärjestelmien ohjelmointiin. Muistinhallinta voidaan jättää automatiikan huoleksi, koska D sisältää C#:n ja Javan tapaan roskienkeruun, mutta sallii muistinkäsittelyn myös C/C++:lle tyypillisen tapaan. Perintä on toteutettu yksinkertaisella perinnällä, rajapinnoilla ja mixineillä. Kielen syntaksi muistuttaa hyvin paljon C++-kielen syntaksia.

Alla on esimerkki ohjelmasta, joka palauttaa annettua lukua suuremman Fibonaccin luvun.

```
1. import std.stdio;
2. import std.conv;
3.
4. void main(string[] args) {
5.     uint f;
6.     try {
7.         f = parse!uint(args[1]);
8.     }
9.     catch {
10.        writeln("Error in arguments!");
11.        return;
12.    }
```

```

13.  writeln(args[1]);
14.  writeln(fib(f));
15. }
16.
17. ulong fib(uint n) {
18.     ulong iter(ulong fib_1, ulong fib_2) {
19.         return fib_2 > n ? fib_2 : iter(fib_1 + fib_2, fib_1);
20.     }
21.     return iter(1, 0);
22. }

```

Ohjelmakoodin toiminta on seuraavanlainen: riveillä 1 ja 2 ladataan käyttöön kirjastot syötön ja tulostuksen käsittelyä (std.stdio) ja tyyppimuunnoksia (std.conv) varten. Rivillä 7 muunnetaan saatu tekstimuotoinen parametri etumerkittömäksi kokonaisluvuksi. Rivit 9 - 11 ovat virheenkäsittelyä varten, ja virheen sattuessa ohjelmasta poistutaan. Rivillä 14 kutsutaan fib-funktiota. Fib-funktiossa on riveillä 18 ja 19 oma sisäfunktio, joka suorittaa varsinaisen laskennan. Sisäfunktiota kutsutaan ulomman funktion viimeisellä rivillä 21. Kyseessä on tällöin häntärekursio, jota varten D-kielessä on optimoija.

2 Erlang-ohjelmointikieli

Erlang on funktionaalinen kieli, joka on tarkoitettu hajautettujen järjestelmien ohjelmointiin. Erlang soveltuu tosiaikajärjestelmien ja laajasti skaalautuvien järjestelmien, kuten puhelinkeskusten, pankkijärjestelmien ja sähköisen liiketoiminnan kehittämiseen. Kieli sisältää laajan tuen rinnakkaisuudelle ja mahdollistaa erittäin vikasietoisten järjestelmien kehittämisen. Erlangin kehittämisen aloitti Joe Armstrong vuonna 1986 Ericsson-yhtiössä. Alunperin kieli on ollut suljetussa käytössä, mutta se julkaistiin avoimena vuonna 1998. Erlangin tietotyypit ovat dynaamisesti ja vahvasti tyyppitettyjä.

Ohjelma, joka tulostaa ensimmäisen syöttölukua suuremman Fibonaccin luvun, näyttää Erlangilla seuraavalta. Kommentit alkavat %-merkillä. Ohjelman toimintaa selventävät numeroidut kommentit on selitetty koodin alla.

```

1.  -module(fibo).
2.  -export([fibo/1, compfibo/2, fiboplus/1]).
3.      fiboplus(N) -> compfibo(N,0).
4.      compfibo(N,S) -> Curr = fibo(S),
5.          if Curr > N -> Curr;
6.          true -> compfibo(N,S+1)
7.      end.
8.  fibo(0) -> 0 ;

```

```

9.  fibo(1) -> 1 ;
10. fibo(N) when N > 1 -> fibo(N-1) + fibo(N-2) .

```

Ohjelman suorittaminen näyttää tältä:

```

1>fibo(0) -> 0 ;
2>fibo(1) -> 1 ;
3>fibo(N) when N > 1 -> fibo(N-1) + fibo(N-2) .

```

Ensimmäisenä tulee määritellä moduulin nimi, tässä tapauksessa 'fibo', rivillä 1. Jotta moduulissa olevia metodeita pystytään kutsumaan ohjelman ulkopuolelta, tulee ne määritellä export-lauseella, kuten rivillä 2 on tehty. Jokaisen määrittelyn yhteydessä ilmoitetaan kutsussa tarvittavien parametrien määrä. Rivillä 3 on varsinainen päämetodi, jota kutsutaan halutulla parametrilla. Parametrina annetaan siis luku, jota suuremman (ensimmäisen) Fibonaccin luvun ohjelma laskee. Kyseessä oleva metodi kutsuu ainoastaan apumetodia compfibo, lisäten mukaan apuparametrin, joka pitää kirjaa siitä, monettako Fibonaccin lukua kulloinkin haetaan. Rivillä 4 compfibo-metodi tallettaa ensimmäisenä muuttujaan Curr Fibonaccin sarjan S:n luvun. Jos tämä luku on suurempi kuin alkuperäinen annettu luku N, se palautetaan. Muussa tapauksessa compfibo-metodia kutsutaan uudelleen siten, että parametrin S arvoa kasvatetaan yhdellä. Näin seuraavalla kutsukerralla tutkitaan järjestyksessä seuraavaa Fibonaccin lukua. Rivillä 5 fibo-metodi laskee Fibonaccin N:n luvun. Toimintatapa metodissa on hahmonsovitusta, joka on yleinen myös Haskell-ohjelmointikielessä.

3 Kielten alkiorakenteen vertailu

3.1 D-kielen alkiorakenteen vertailua

«««< HEAD

D-kielen tunnuksissa voi olla kirjaimia, alaviivoja tai universal alfoja (wtf), ja ensimmäistä merkkiä lukuunottamatta myös numerot ovat käytössä. Tunnusta ei voi myöskään aloittaa kahdella alaviivalla. D-kieli on "case sensitive", eli isot ja pienet kirjaimet on eroteltu toisistaan. Varattuja sanoja on noin sata, esimerkiksi Javastakin löytyvät termit abstract, final, switch ja class. ===== D-kielen tunnuksissa voi olla kirjaimia, alaviivoja tai ISO/IEC 9899:1999(E)-standardissa määriteltyjä merkkejä (universal alphas), ja ensimmäistä merkkiä lukuunottamatta myös numerot ovat käytössä. Tunnusta ei voi myöskään aloittaa kahdella alaviivalla. D-kieli on "case sensitive", eli isot ja pienet kirjaimet on eroteltu toisistaan. Varattuja sanoja on noin sata, esimerkiksi Javastakin löytyvät termit abstract, final, switch ja class. Rivinvaihdolla ja sisennyksillä ei D-kielessä ole kielen suorituksen kannalta merkitystä. »»»> f3e84500e12208ef73cda37a6af0e31ed58a6262

Merkkijonoliteraali on D:ssä joko merkkijono kaksinkertaisissa lainausmerkeissä, wysiwyg-merkkijono, ohjausmerkki (escape sequence), rajattu merkkijono (delimited string), järjestetty merkkijono tai heksamerkkijono. Rivin loppumista kuvaava \n lasketaan yhdeksi merkiksi kaikissa merkkijonoliteraaleissa.

Wysiwyg on lyhennys sanoista "what you see is what you get", ja wysiwyg-merkkijonoissa kaikki merkit toistetaan uskollisesti. Wysiwyg-merkkijonot voidaan erotella joko r- tai '-merkein. Merkkijonot r"c:\root\foo.exe" ja 'c:\root\foo.exe' ovat esimerkkejä wysiwyg-merkkijonoista. Merkkijonot kaksinkertaisissa lainausmerkeissä ovat -merkkien ympäröimiä. Ohjausmerkkejä voi sulauttaa näihin merkkijonoihin monista ohjelmointikielistä tutulla \-merkintätavalla, kuten esimerkiksi merkkijonossa "c:\\root\\foo.exe". Heksamerkkijonot mahdollistavat merkkijonoliteraalien luomisen heksadatasta. Heksadatan ei tarvitse muodostaa hyväksyttyjä UTF-merkkejä. Valinnainen StringPostfix-merkki antaa merkkijonolle määritellyn tyyppin.

Rajoitetut merkkijonot käyttävät useanlaisia erottimia, esimerkiksi merkkejä ja tunnuksia. Erottimen täytyy saumattomasti jatkaa -merkistä ilman välilyöntejä, ja päättävän erottimen täytyy saumattomasti edeltää merkkijonon päättävää -merkkiä ilman välilyöntejä.

Tekstialkiot alkavat merkeillä q{ ja päättyvät merkkiin }. Välissä tulee olla valideja D-kielen tekstialkioita. Merkkiliteraalit ovat yksittäisiä merkkejä tai ohjausmerkkejä, jotka on ympäröity yksinkertaisilla lainausmerkeillä, ' '.

Kokonaisluvut voidaan määritellä useissa eri kantalukujärjestelmissä. Kymmenjärjestelmän luvut ovat yksinkertaisesti kymmenjärjestelmän numeroiden sarjoja, mutta binäärijärjestelmän luvut koostuvat binäärijärjestelmän numeroista, joita edeltää merkkijono 0b. Liukuluvut voidaan esittää sekä kymmenluku- että heksadesimaalijärjestelmässä.

D-kielen varatut sanat

```
abstract alias align asm assert auto body
bool break byte
case cast catch cdouble cent cfloat char class const
continue creal dchar debug default delegate delete
deprecated do double else enum export extern false
final finally float for foreach foreach_reverse function
goto idouble if ifloat immutable import in inout int
interface invariant ireal is lazy long macro mixin
module new nothrow null out override package
pragma private protected public pure real ref
return scope shared short static struct super
switch synchronized template this throw
true try typedef typeid typeof ubyte ucent uint
ulong union unittest ushort version void
```

```
volatile wchar while with __FILE__  
__LINE__ __gshared __traits __vector __parameters
```

3.2 Erlangin alkiorakenne

-muuttujat alkavat isolla kirjaimella
erottimet:

```
( ) { } [ ] . : | || ; , ? -> #
```

avainsanat:

```
after cond let when  
begin end of  
case fun query  
catch if receive
```

operaattorit:

```
+ - * / div rem  
or xor bor bxor bsl bsr and band  
== /= := /= =< > >=  
not bnot ++ -- = ! <-
```

Operaattoreita ei voi käyttää atomiliteraaleina.

Ohjausmerkit (escape sequences):

```
\ b    backspace BS  
\ d    delete DEL  
\ e    escape ESC  
\ f    form feed FF  
\ n    linefeed LF  
\ r    carriage return CR  
\ s    space SPC  
\ t    horizontal tab HT  
\ v    vertical tab VT  
\ \    backslash \  
\ '    single quote '  
\ "    double quote "
```

\-merkillä voi kuvata myös oktaalinumeroita sekä ASCII-järjestelmän erikoismerkkejä.

Kokonaislukuliteraali voidaan ilmaista perinteiseen tapaan:

```
1 2 3 666
```

tai merkitsemällä #-merkkiä ennen luvun kantaluku:

```
2#100100 16#FA66
```

Kääntäjä ymmärtää em. tapauksissa tulkita luvut binääri- ja heksadesimaaliluvuiksi.

Liukulukuliteraali ilmaistaan mahdollisella etumerkillä, kokonaislukuosalla, desimaaliosalla ja mahdollisella eksponenttiosalla:

```
1.0 -5.1e6 0.346e-20
```

Merkkiliteraali ilmaistaan \$ -merkin perään kirjoitetulla merkillä tai ohjausmerkillä (escape sequence) :

```
$R $s $$ $\\
```

Merkkijonoliteraali ilmaistaan merkeillä, jotka ovat "merkkien sisällä:

```
"Pekka Järvelä" "\\n"
```

Atomiliteraali ovat Erlangin erikoisuus. Ne ovat merkkijonoliteraaliavioita, joiden arvo on atomi itse. Atomeihin ei voi sitoa mitään arvoa. Esi-merkiksi atomi

```
auto
```

tarkoittaa autoa, eikä mitään muuta. Atomi alkaa pienellä kirjaimella, _ :lla tai @ -merkillä. Jos atomin haluaa aloittaa muulla tavoin, tulee se ympäröidä "merkeillä.

Muuttujan nimen tulee alkaa isolla kirjaimella, @ :llä, tai _ :lla:

```
Data I
```

Koska mitkään varatut sanat, operaattorit tai avainsanat eivät ala isolla kirjaimella, tulkintavirhe ei ole mahdollinen.

Universaalimerkkinä käytetään ' _ '.

```
/* blokkikommentti */  
% //rivin perään tuleva kommentti  
% /+ nesting blokkikommentti +/  
<<<<<<< HEAD
```

```
=====
```

3.3 Esimerkkejä ohjelmakoodista

Alla on esimerkki D-kielen muuttujien näkyvyysalueista ja sisäfunktioista.

```
import std.stdio;  
  
void main() {  
    writeln("uloin a=", uloin());  
}
```



```

}

int uloin() {
    int a=1;
    int keski() {
        int a=2;
        int sisin() {
            int a=3;
            return a;
        }
        writeln("sisin a=", sisin);
        return a;
    }
    writeln("keski a=", keski());
    return a;
}

```

Pääohjelmassa kutsutaan funktiota uloin(), joka kutsuu funktiota keski(), josta kutsutaan funktiota sisin(). Kaikissa funktioissa muuttujalla a on eri arvot, jonka kukin palauttaa kutsuvalle funktiolle. Ohjelman tuloste on seuraavanlainen:

```

sisin a=3
keski a=2
uloin a=1

```

3.4 Ratkaisujen vertailua

... ..

4 Kielten syntaksi spesifikaatioissa

D-kielen referenssidokumentti löytyy osoitteesta <http://dlang.org>.
ja tuloste näyttää kuvan 1 mukaiselta.

5 Yhtenveto

Yhteenvetona todettakoon, että D ja Erlang poikkeavat toisistaan...

```
$ dmd2 hello2.d
$ ./hello2
Rivi: 0
Rivi: 1
Rivi: 2
Rivi: 3
Rivi: 4
Rivi: 5
Rivi: 6
Rivi: 7
Rivi: 8
Rivi: 9
$
```

Kuva 1: Tuloste konsolilla